

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 12 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący:SSO Małgorzata Małecka

Protokolant:p.o. stażysty Wojciech Frącek

po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2015 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa P. W.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Aresztu Śledczego w P.

o zapłatę

1. Oddała powództwo,
2. Kosztami sądowymi, od obowiązku uiszczenia których powód został zwolniony, obciąża Skarb Państwa.
3. Nie obciąża powoda poniesionymi przez pozwanego kosztami zastępstwa procesowego.

/-/ Małgorzata Małecka

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 27 czerwca 2014 r. powód P. W. wniósł

o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w P. kwoty

95.000 zł tytułem zadośćuczynienia. W uzasadnieniu powód podał, że był osadzony

w Areszcie Śledczym w P. w okresach: od 28 lutego 2007 r. do 9 maja 2007 r., od dnia 15 czerwca 2011 r. do 11 października 2011 r., od 30 grudnia 2011 r. do 6 marca 2013 r. i od 27 maja 2013 r. do 21 sierpnia 2013 r. i z tym okresem wiąże naruszanie przez pozwanego jego dóbr osobistych. W czasie, gdy powód był osadzony w Areszcie Śledczym w P. nie zapewniono mu odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności. W szczególności wskazał na brak ciepłej bieżącej wody w celach 56

i 144, co powodowało trudności z umyciem naczyń po posiłkach oraz fakt, iż kącik sanitarny nie posiadał drzwi, co powodowało przenikanie zapachów z kącika sanitarnego do celi mieszkalnej. Wskazał także, że podczas pobytu w celi nr 56 do mycia przeznaczone były jedynie 2 miski na 13 osób oraz że w celach 112 i 114 były zniszczone i zepsute okna, co skutkowało niską temperaturą powietrza w celach. Podniósł także, że wszystkie cele w których przebywał w Areszcie Śledczym w P. były przeludnione oraz że porcje posiłków były zbyt małe. Zarzucił także, że w celi 13 osobowej był tylko jeden czajnik elektryczny oraz że z uwagi na zamontowanie blind w oknach do cel wpaadało zbyt mało światła dziennego i utrudniony był przepływ powietrza. Powód wskazał także, że od 28 maja 2013 r. przebywał na oddziale przeznaczonym dla osób niebezpiecznych, która nie miała odpowiedniego metrażu, że w celi znajdowały się kamery oraz że dostęp do okna był zagrodzony siatką, a samo okno uchylało się jedynie na 10 cm, co utrudniało dostęp powietrza. P. W. podał także, że z magazynu otrzymał stare materace i koce. Podsumowując powód stwierdził, że z uwagi na „przebywanie we nieludzkich warunkach, brudzie, smrodzie i przepelnieniu” był narażony na duży stres oraz nerwicę, czego konsekwencją było to, że ucierpiało w ten sposób jego zdrowie psychiczne i fizyczne. (k. 1- 2 akt).

W odpowiedzi na pozew z dnia 20 października 2014 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa –

Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa. W uzasadnieniu pozwany wskazał, że powództwo jest niezasadne z uwagi na brak wskazania, a nawet przytoczenia okoliczności faktycznych i z uwagi na brak podstaw prawnych. Pozwany podniósł, że powód nie tyle nie wykazał, co nawet nie uprawdopodobnił zarzutów co do warunków odbywania kary w Areszcie Śledczym w P. oraz domniemanej szkody, jej wysokości i związku przyczynowo - skutkowego. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powoda, wskazując, że wszelkie roszczenia związane z jego rzekomo bezprawnymi działaniami dotyczące okresu sprzed 3 lat przed wniesieniem pozwu są przedawnione. Pozwany wskazał także, że powód od początku miał wiedzę o szkodzie i podmiocie co do którego winien kierować swoje roszczenie oraz zakwestionował jakoby powód nie miał zapewnionego w celach odpowiedniego metrażu tj. 3 m² na osobę. Wyjaśnił również, że powód przebywał na oddziale A/V Aresztu Śledczego w P., na którym zakwaterowani są także więźniowie wymagający osadzenia w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej, lecz jego pobyt na tym oddziale nie wiązał się z żadnymi dodatkowymi konsekwencjami i uciążliwościami dla powoda. Powód nie podlegał rygorom jakim podlegają niebezpieczni więźniowie m.in. kamery w celi mieszkalnej były wyłączone. Nadto standard w celach na oddziale A/V był niejednokrotnie wyższy od cel mieszkalnych w pozostałych oddziałach jednostki penitencjarnej. Pozwany podał także, że opisywane przez powoda warunki odbywania kary albo są zgodne z właściwymi przepisami regulującymi warunki odizolowania penitencjarnego (np. przesłony w oknach, brak obowiązku zapewnienia przez całą dobę ciepłej wody w celach, brak szczególnych wymogów dotyczących wydzielenia kąpoków sanitarnych) albo nie miały miejsca (np. niewłaściwe wyposażenie cel mieszkalnych, nieodpowiednia wentylacja). Pozwany zakwestionował także wysokość dochodzonego zadośćuczynienia. (k. 43- 45 akt).

Powód w piśmie z dnia 8 grudnia 2014 r. zakwestionował zarzut przedawnienia, wskazując, że wcześniej nie wiedział o przysługujących mu wobec Skarbu Państwa roszczeniach, dlatego w ocenie powoda, jego roszczenie nie podlega przedawnieniu. Zakwestionował także, aby metraż w celi na oddziale A/V był zgodny z przepisami. Wskazał, że okna w celi były przyciemnione i uchylały się elektronicznie jedynie na kilka centymetrów oraz że kamery w niej umieszczone były włączone przez okres ok. dwóch tygodni od rozpoczęcia w niej pobytu przez powoda. (k. 97-98 akt).

Na rozprawie z dnia 12 marca 2015 r. powód podtrzymał zgłoszone w pozwie żądanie. (k. 125-128 akt).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód P. W. był osadzony w Areszcie Śledczym w P.

w okresach: od 28 lutego 2007 r. do 9 maja 2007 r., od 15 czerwca 2011 r.

do 11 października 2011 r., od 30 grudnia 2011 r. do 6 marca 2013 r. i od 27 maja 2013 r.

do 21 sierpnia 2013 r.

W 2007 r. P. W. był osadzony w 13-osobowej celi. W 2011 r. był osadzony w celi 13-osobowej oraz w celi 3-osobowej dla osób niebezpiecznych na oddziale A/V Aresztu Śledczego w P.. W 2012 r. powód ponownie był osadzony w celi 13-osobowej.

W czasie osadzenia w celi 13-osobowej przez okres dwóch tygodni miała miejsce sytuacja, gdy zabrakło porcji jedzenia, w tym margaryny dla wszystkich osadzonych.

Z uwagi na brak odpowiednich porcji żywności została złożona skarga do dyrektora,

w wyniku której dyrektor wraz z wychowawcą i kierownikiem kuchni wyjaśnili

z osadzonymi zaistniałą sytuację i zapowiedzieli jej poprawę. Poprawa w istocie nastąpiła i od tego czasu sytuacje, w których zabrakłoby jedzenia miały charakter sporadyczny.

W 13-osobowych celach do dyspozycji powoda i pozostałych osadzonych pozostawał jeden czajnik elektryczny oraz 2 miski do mycia. Powód miał trudność z zaparzeniem herbaty i dbaniem o higienę i porządek w celi, z uwagi na zbyt dużą liczbę osób korzystających z tych sprzętów.

Podczas pobytu powoda w celi dla osób niebezpiecznych, co nie wiązało się z jego zachowaniem, lecz przeludnieniem, w pomieszczeniu znajdowały się aktywne kamery, które po interwencji powoda zostały zaklejone taśmą. W celi znajdował się telewizor, z którego osadzeni mogli korzystać.

W niektórych celach nie było ciepłej wody. Była ona dostępna jedynie podczas korzystania z łaźni. We wszystkich kąciakach sanitarnych w celach, w których przebywał powód nie było drzwi, lecz kotary bądź prześcieradła wieszane przez osadzonych.

W celach w których osadzony był powód były nieszczelne okna. Były one zaopatrzone w przesłony, co powodowało utrudnienia w przepływie powietrza oraz dostępie do światła dziennego. W każdej z cel, w których przebywał powód były stare materace. Cele były oświetlane przez oświetlenie jarzeniowe.

Po zakończeniu osadzenia w Areszcie Śledczym w P., powód został przewieziony do Zakładu Karnego w G.. Wówczas był zbadany przez lekarza psychiatrę, który przepisał mu tabletki na uspokojenie. Psychiatra nie zdiagnozował u powoda depresji. Powód nie kontynuuje leczenia farmakologicznego zleconego przez psychiatrę.

dowód: zeznania powoda (k. 94- 95 akt i adnotacja 00:35:46 e-protokołu z dnia 12 marca 2015 r. (k. 127-128 akt), przeglądarka historii rozmieszczenia (k. 48 i 83 akt), wykaz pomieszczeń w Areszcie Śledczym w P. (k. 49-64 i 74-81 akt), protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych w Areszcie Śledczym w P. (k. 65-68 i 71-73 akt), notatka z czynności przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w P. (k. 117-124 akt).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów urzędowych i prywatnych, które uznał za w pełni wiarygodne oraz zeznań powoda. Zgodnie z treścią art. 244 k.p.c. dokumenty urzędowe stanowią dowód tego co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Zgodnie natomiast z treścią art. 245 k.p.c. dokumenty prywatne stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Zgromadzone w sprawie dokumenty nie były kwestionowane przez strony. Również Sąd nie znalazł podstaw, aby kwestionować zgromadzone w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne z urzędu. Wiarygodność kserokopii dokumentów również nie budziła wątpliwości Sądu. Mimo, że kserokopia nie jest dokumentem, a stanowi jedynie element twierdzenia strony o istnieniu dokumentu o treści odpowiadającej kserokopii, to w niniejszej sprawie żadna ze stron nie podniosła zarzutów kwestionujących istnienie określonych dokumentów prywatnych czy urzędowych.

Sąd w przeważającej części dał wiarę zeznaniom powoda. W szczególności dał wiarę zeznaniom powoda na okoliczność okresów osadzenia powoda w Areszcie Śledczym w P., bowiem pozwany temu nie przeczył, a częściowo znalazły potwierdzenie w dokumencie zatytułowanym przeglądarka historii rozmieszczenia.

Sąd dał także wiarę zeznaniom powoda na okoliczność incydentu z brakiem dostatecznych ilości porcji wyżywienia, kwestii dysponowania przez powoda i pozostałych

12. współosadzonych 1 czajnikiem elektrycznym oraz 2. miskami do mycia i trudności związanych z utrzymaniem czystości w celach, a także występowaniem przesłon w oknach cel mieszkalnych, bowiem pozwany temu nie przeczył. Wiarygodne są także zeznania powoda, że w celi dla osób niebezpiecznych, w której przebywał powód w związku z przeludnieniem, zainstalowane były kamery (w tym jedna w kąciaku sanitarnym) oraz że kamery te były aktywne do czasu interwencji powoda.

Sąd dał wiarę także zeznaniom powoda na okoliczność oświetlenia w celach oraz jakości wyposażenia, w tym materacy, bowiem pokrywają się z treścią notatki z dnia 20 czerwca 2013 r. z czynności przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w P..

Sąd nie dał natomiast wiary zeznaniom powoda, że przebywał on w przeludnionych celach, bowiem są one sprzeczne z treścią wiarygodnych dokumentów przedłożonych przez pozwanego, w tym wykazem pomieszczeń, stanowiącym

dowód na to, że w okresie od 2 stycznia 2012 r. do 6 marca 2013 r. i od 27 maja 2013 r. do 21 sierpnia 2013 r. powód przebywał w celach, w których ilość osób osadzonych zapewniała powierzchnię 3 m² na osobę.

Sąd nie dał również wiary zeznaniom powoda, że cierpi na depresję, bowiem powód zeznał jednocześnie, że nie zdiagnozowano u niego tej jednostki chorobowej oraz że nie kontynuuje leczenia farmakologicznego zleconego przez lekarza psychiatrę. Nadto w żaden sposób nie wykazał, że pogorszeniu uległ jego wzrok w związku z oświetleniem jarzeniowym zastosowanym w celach.

Zeznania świadków D. K. oraz K. J. (adnotacja 00:05:41 i 00:28:04 e-protokołu z dnia 12 marca 2015 r. k. 126-127 akt), okazały się natomiast nieprzydatne dla sprawy. Powód domagał się zadośćuczynienia w związku z niezapewnieniem mu przez pozwanego odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności w okresie: od 28 lutego 2007 r. do 9 maja 2007 r., od dnia 15 czerwca 2011 r. do 11 października 2011 r., od 30 grudnia 2011 r. do 6 marca 2013 r. i od 27 maja 2013 r. do 21 sierpnia 2013 r. Świadek D. K. zeznał na okoliczność warunków jakie panowały w celi, w której był osadzony wraz z powodem w okresie od 14 stycznia 2014 r. 12 lutego 2014 r., zaś świadek K. J. zeznał na okoliczność warunków jakie panowały w celi w której był osadzony wraz z powodem w okresie od października 2014 r. do 3 marca 2015 r. Wobec powyższego zeznania powyższych świadków pozostały bez znaczenia dla ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie

Postanowieniem z dnia 12 marca 2015 r. Sąd oddalił wniosek powoda

o przeprowadzenie wizji lokalnej w celi nr 112 i 144, oddział A2 na okoliczność niezachowania powierzchni 3 m² na osobę, uznając, że oględziny pomieszczeń nie pozwoliłyby ustalić powierzchni celi, w której przebywał powód (konieczne do wykazania tej okoliczności byłoby przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego, który dokonałby pomiarów w/w cel).

Sąd zważył, co następuje:

Powód domagał się zasądzenia zadośćuczynienia w kwocie 95.000 zł z tytułu naruszenia jego dobra osobistego w postaci godności poprzez osadzenie go w celach niezapewniających odpowiednich warunków wykonywania kary pozbawienia wolności.

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód wywodził naruszenie dóbr osobistych z tytułu osadzenia go w Areszcie Śledczym w P. w okresach: od 28 lutego 2007 r. do 9 maja 2007 r., od dnia 15 czerwca 2011 r. do 11 października 2011 r., od 30 grudnia 2011 r. do 6 marca 2013 r. i od 27 maja 2013 r. do 21 sierpnia 2013 r. Pozew zaś został przez niego złożony w dniu 30 czerwca 2014 r. Wobec powyższego częściowo zasadny okazał się zarzut przedawnienia roszczenia powoda za okres sprzed daty 30 czerwca 2011 r., zgłoszony przez pozwanego.

Zgodnie bowiem z art. 442¹ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Zgodnie z art. 117 § 2 k.c., po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia. Zauważyć należy, że termin przedawnienia, o którym mowa w art. 442¹ k.c. dotyczy wszelkich roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, w tym też roszczeń majątkowych

o naprawienie krzywdy niemajątkowej. Do kategorii roszczeń, które ulegają przedawnieniu w trybie art. 442 k.c. zalicza się też roszczenia majątkowe o zadośćuczynienie z art. 445 k.c.

i art. 448 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 stycznia 2014 r. w sprawie I ACa 663/13).

Ratio legis instytucji przedawnienia wynika z pewnych wartości, przyjętych przez cały system prawa, którego normy działają niezależnie, a czasem nawet wbrew woli i interesom osób uprawnionych, poprzez zmniejszenie ochrony przysługujących uprawnionym praw podmiotowych. Ustawodawca uznał, że takie rozwiązanie z punktu widzenia

zasad państwa prawa, takich jak obiektywna przewidywalność skutków zachowań podmiotów prawa cywilnego oraz pewność i bezpieczeństwo obrotu prawnego, jest ważniejsze od etycznych wątpliwości, jakie mogą jawić się na tle przyjętych rozwiązań w zakresie przedawnienia. Te wymienione wyżej wartości całego systemu prawnego legły u podstaw regulacji całej instytucji przedawnienia. Cel i funkcja instytucji przedawnienia w kodeksie cywilnym sprowadzają się do usunięcia stanu niepewności prawnej w sytuacji, gdy uprawniony przez bardzo długi czas nie wykonuje swoich praw podmiotowych, nie realizuje przysługujących mu roszczeń. Przepisy te mają też charakter dyscyplinujący strony stosunków prawnych; potencjalne zagrożenie skutkami przedawnienia ma na celu mobilizację wierzyciela by wykonał swoje prawo podmiotowe, poprzez realizację przysługującego mu roszczenia, doprowadzając tym samym do zgodności stanu faktycznego z obowiązującym prawem. (por. A. Kidyba (red.), K. Kopaczyńska-Pieczniak, E. Niezbecka,

Z. Gawlik, A. Janiak, A. Jedliński, T. Sokołowski, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, LEX, 2009).

Bieg terminu przedawnienia roszczenia rozpoczyna się w dniu, w którym stało się ono wymagalne (w przypadku roszczeń o charakterze deliktowym - w dniu, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie lub krzywdzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia) i biegnie niezależnie od świadomości potencjalnie uprawnionego co do możliwości dochodzenia roszczenia przed sądem (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10 kwietnia 2014 r. w sprawie I ACa 7/14).

Wskazać w tym miejscu także należy, że o "dowiedzeniu się o szkodzie"

w rozumieniu art. 442¹ § 1 k.c. można mówić wtedy, gdy poszkodowany "zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody", inaczej rzecz ujmując, gdy ma świadomość doznanej szkody. W przypadku gdy zdarzeniem szkodzącym, a właściwie krzywdzącym jest osadzenie osoby w celi, bez zapewnienia jej należytych warunków bytowych, sanitarnych, medycznych czy kulturalnych, ujemne następstwa tego zdarzenia (naruszenia dóbr osobistych) takie jak poczucie poniżenia, upokorzenia, cierpienia (naruszenia dobra osobistego w postaci godności) są odczuwane w dacie zaistnienia tych zdarzeń, a nie kilka lat później. Nie chodzi tu o krzywdę przyszłą, ale dziejącą się, odczuwaną wówczas, gdy miały miejsce zdarzenia ją wywołujące. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie VI ACa 826/13).

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że roszczenie powoda uległo częściowo przedawnieniu za okres sprzed 30 czerwca 2011 r., a zatem za okres pobytu powoda w Areszcie Śledczym w P. od 28 lutego 2007 r. do 9 maja 2011 r. oraz w okresie od 15 czerwca 2011 r. do 29 czerwca 2011 r.

Niezależnie od powyższego powództwo podlegało oddaleniu z niżej wskazanych przyczyn.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że podstawą prawną żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych jest art. 23 kc i 24 § 1 k.c.

w zw. z art. 448 k.c.

Przepis art. 23 k.c. zawiera ogólną zasadę, że dobra osobiste, wymienione w nim jedynie przykładowo, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Godność osobistą definiuje się jako sferę osobowości, która konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości człowieka i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi. Poczucie to, które jest istotnym elementem psychiki człowieka kształtowane jest przez szereg różnych okoliczności zewnętrznych i jest uwarunkowane historycznie i kulturowo. Jego postacie i rozmiar w istotny sposób zależą od cech psychiki człowieka i od całokształtu jego osobowości. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 maja 2014 r. I Aca 1523/13). Jednocześnie zgodnie z art. 30 Konstytucji, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona stanowi obowiązek władz publicznych. Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych obowiązków demokratycznego państwa prawnego, wynikającym z norm prawa międzynarodowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06, OSNC 2008, nr 1, poz. 13; z dnia 2 października 2007 r., II CSK 269/07, OSNC-ZD 2008, nr 3, poz. 75, a także z dnia 17 marca 2010 r., II CSK 486/09, LEX nr 599534). Zgodnie z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę międzynarodowego paktu praw osobistych i publicznych z dnia 19 grudnia 1966

r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 169) każda osoba pozbawiona wolności musi być traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Zasady powyższe zostały recypowane do polskiego porządku prawnego i wyrażone w art. 40, 41 ust. 4 i art. 47 Konstytucji.

W razie dokonanego naruszenia powód może żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Możliwość taką ustawodawca przewidział w art. 448 k.c. Przepis art. 24 k.c. statuuje domniemanie bezprawności działania naruszającego czyjeś dobro osobiste. Domniemanie bezprawności, które ustanowił ustawodawca w art. 24 k.c. zwalnia jedynie stronę domagającą się ochrony dobra osobistego od wykazania, że działanie naruszające cudze dobro osobiste było bezprawne. Nie zwalnia natomiast takiej osoby od wykazania, że do naruszenia jej dobra osobistego doszło na skutek działania czy też zaniechania sprawcy. Innymi słowy, w realiach niniejszej sprawy na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia, że przebywał w warunkach urągających jego godności, a tym samym czy naruszone zostały jego dobra osobiste w postaci godności.

Z kolei na pozwanym spoczywał ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda (art. 6 w związku z art. 24 k.c.) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 roku, sygn. akt V CSK 431/06, LEX nr 255593).

Odpowiedzialność pozwanego wynika z art. 417 § 1 k.c., zgodnie

z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Odpowiedzialność deliktowa Skarbu Państwa, oparta na art. 417 k.c. powstaje wówczas, gdy spełnione są łącznie jej trzy ustawowe przesłanki, tj. bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą. Zwrócić także należy uwagę, iż kolejność badania przez sąd powyższych przesłanek nie może być dowolna. W pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie działania (zaniechania), z którego, jak twierdzi poszkodowany, wynika szkoda oraz dokonanie oceny jego bezprawności, następnie ustalenie czy wystąpiła szkoda i jakiego rodzaju i dopiero po stwierdzeniu, że obie te przesłanki zachodzą, możliwe jest zbadanie istnienia między nimi normalnego związku przyczynowego.

Wskazać w tym miejscu należy, że rozważając kwestię odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa przewidzianej w art. 417 k.c. należy brać pod uwagę konstytucyjny model tej odpowiedzialności przewidziany w art. 77 Konstytucji, który łączy obowiązek naprawienia szkody jedynie z działaniem obiektywnie niezgodnym z prawem, eliminując znaczenie czynnika subiektywnego w postaci winy sprawcy szkody. Przez szkodę w rozumieniu tego przepisu należy rozumieć także szkodę niemajątkową, a więc również krzywdę, o której mowa w art. 448 k.c., co w konsekwencji prowadzi do wniosku, że jeżeli źródłem odpowiedzialności jest szkoda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wykonywaniem władzy publicznej, to jest ona oparta na przesłance bezprawności. Utrzymanie jako przesłanki tej odpowiedzialności także czynnika subiektywnego w postaci winy naruszałoby konstytucyjnie ukształtowaną zasadę odpowiedzialności państwa za działania w sferze imperium (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r. III CZP 25/11).

Kwestię jakie warunki winny zostać zapewnione osadzonemu reguluje art. 110 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego. Zgodnie z tym przepisem, cele wyposaża się

w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Szczegółowo kwestię warunków bytowych osadzonych w okresie objętym pozwem określało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach

śledczych (Dz.U.2003.186.1820), następnie uchylone przez rozporządzenie Min. Sprawiedliwości z 28 stycznia 2014r. Z rozporządzenia wynika, że okres użytkowania materacy wynosi 60 miesięcy, że na 4 osadzonych powinna przypadać jedna miska. W rozporządzeniu brak wskazania, by czajnik elektryczny stanowił wyposażenie celi mieszkalnej. Odnośnie kwestii braku ciepłej wody w niektórych celach, sam powód jednocześnie zeznał, że podczas korzystania z łaźni dostęp do ciepłej wody był zapewniony. Z kolei odnośnie kwestii nieprawidłowej wentylacji, pozwany przedłożył protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych w Areszcie Śledczym w P., potwierdzając prawidłowość działania wentylacji.

Mając jednakże na uwadze całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, należy stwierdzić, że powód wykazał wskazane przez siebie niedogodności związane z warunkami odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w P., jak brak ciepłej wody w niektórych celach, brak drzwi w kąciakach sanitarnych, nieszczelna stolarkę okienną w celach czy konieczność korzystania ze starych materaców i kocy oraz dostęp do 1. czajnika i dwóch misek na 13 osób osadzonych. Jednocześnie powód nie wykazał kwestii osadzenia w przeludnionych celach. Jak wynika bowiem z przedłożonych przez pozwanego dokumentów, w tym dokumencie zatytułowanego przeglądarka historii rozmieszczenia oraz wykazów pomieszczeń, w żadnej z cel, w których powód był osadzony we wskazanych przez niego okresach nie było przeludnienia. Nadto powód nie wskazał, aby dyrektor Aresztu Śledczego w P. wydał w stosunku do powoda decyzję o osadzeniu w celi, w której powierzchnia na osobę wynosi mniej niż 3 m². Jednocześnie powód zeznał, że od 2011 r. w celi 13-osobowej osadzonych było 13 osób. Brak zatem podstaw do uznania zarzutów powoda co do osadzenia go w przeludnionych celach. Nadmienić należy, że roszczenie powoda wywodzone z osadzenia w przeludnionej celi w 2007 r. z wyżej wskazanych względów należy uznać za przedawnione.

Jednocześnie w ocenie Sądu, wykazane przez powoda niedogodności, jak braki w niektórych celach ciepłej wody, brak drzwi w kąciakach sanitarnych (przy jednoczesnym występowaniu kotary bądź prześcieradła), nieszczelna stolarka okienna, czy konieczność korzystania ze starych materaców i kocy oraz dostęp do jednego czajnika i dwóch misek na 13 osób osadzonych nie stanowiły naruszenia dobra osobistego powoda w postaci godności. Przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego decydujące znaczenie nie ma subiektywne odczucie osoby, jej indywidualne wartości uczuć i stanu psychicznego, ale to, jaką reakcją wywołuje naruszenie w społeczeństwie. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 19 października 2005 r. I ACa 353/05).

Wskazać w tym miejscu należy, że w orzecznictwie podnosi się, iż odbywanie kary pozbawienia wolności z natury rzeczy wiąże się z różnego rodzaju dolegliwościami, jednakże należy mieć na uwadze, że powód sam przyczynił się do faktu osadzenia w zakładzie karnym. Co istotne, powód, co sam stwierdził, wielokrotnie przebywał w zakładzie karnym, zatem winien liczyć się z dolegliwościami związanymi z odbywaniem kary pozbawienia wolności. Poziom tych dolegliwości uwarunkowany jest nie tylko samym pozbawieniem wolności, ale także standardem życia w danym kraju, w którym kara jest wykonywana, jego sytuacji ekonomicznej, determinującej poziom usług czy opieki, za których zapewnienie odpowiada Państwo. (wyrok z dnia 29 stycznia 2013 r. sygn. akt I ACa 110/12). W orzecznictwie ugruntował się pogląd, że mimo, że warunki w jakich osadzony jest powód odbiegają od komfortowych, nie stanowi to automatycznie naruszenia jego dóbr osobistych powoda (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 1 lipca 2009 r. I ACa 433/09 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29 stycznia 2013 r. sygn. akt I ACa 110/12).

Tym samym o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z pobytem w takim zakładzie, polegających na niższym od oczekiwanego standardzie celi czy urządzeń sanitarnych. Podkreślić jednocześnie należy, że dopiero wówczas, gdy dolegliwości związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności przybierają formy poniżania, dokuczania, znęcania itp., czy też pozbawiania osadzonych podstawowych warunków godziwej egzystencji, możnaby je uznać za bezprawne naruszenie dóbr osobistych w rozumieniu przepisów art. 23 k.c. oraz art. 24 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 1 lipca 2009 r. I ACa 433/09). W orzecznictwie wskazuje się także, że osadzeni muszą liczyć się z obiektywną koniecznością podejmowania środków, zmierzających do ograniczenia im możliwości niedozwolonego kontaktowania się ze światem zewnętrznym. Stąd zakładanie na

otworach okiennych różnego rodzaju krat, osłon czy tzw. blend nie może być uznane za bezprawne naruszenie ich dóbr osobistych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 1 lipca 2009 r. I ACa 433/09).

Sąd podziela pogląd wyrażony w powyższych orzeczeniach. Mając zatem na uwadze powyższe, należy w ocenie Sądu traktować wskazane przez powoda okoliczności jako niedogodności związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności, nie zaś jako naruszenie dóbr osobistych powoda w postaci godności. Samo zaś osadzenie powoda w warunkach zakładu karnego w ramach kary pozbawienia wolności na podstawie orzeczenia sądu nie jest bezprawne. Sąd uznał również, że powód w żaden sposób nie wykazał, by w związku z warunkami panującymi w celach Aresztu Śledczego w P. ucierpiało jego zdrowie psychiczne i fizyczne. U powoda nie została zdiagnozowana żadna choroba, a sam powód nie był zainteresowany ewentualnym poznaniem przyczyn swojego złego samopoczucia.

Wobec powyższego powództwo zostało oddalone, o czym Sąd orzekł w pkt 1 wyroku.

Z uwagi na to, że powód został zwolniony od opłaty sądowej od pozwu, Sąd w punkcie 2 wyroku, obciążył Skarb Państwa kosztami, których powód nie miał obowiązku ponieść (art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Zgodnie z art. 102 kpc w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

W orzecznictwie przyjmuje się, że w odniesieniu do zasady słuszności w art. 102 k.p.c. określone zostały przesłanki, których zaistnienie warunkuje możliwość obciążenia strony przegrywającej jedynie częścią kosztów albo nieobciążania jej w ogóle tymi kosztami. Obejmują one wystąpienie w sprawie wypadków szczególnie uzasadnionych, które powodują, że zasądzenie kosztów na rzecz wygrywającego przeciwnika w całości, a nawet w części, byłoby sprzeczne z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r.

w sprawie V Cz 132/12 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 lipca 2013 r. I ACa 447/13). Wobec powyższego Sąd w oparciu o art. 102 kpc nie obciążył powoda poniesionymi przez pozwanego kosztami zastępstwa procesowego i orzekł jak w punkcie 3 wyroku.

/-/ SSO Małgorzata Małecka